

na började utarbetas har ökningen i procenttalet varit högst i Norge med 7,2, medan den i Sverige var 5,6, i Danmark 4,7, i Finland 4 och på Island 3,6. Finansieringen tenderar att överföras från staten till arbetsgivare och kommuner. I Finland betalade sålunda år 1964 arbetsgivarna 36 procent och staten 35 procent av socialutgifterna, medan kommunerna stod för 21 och de försäkrade för 8 procent.

Socialdepartementets utgifter beräknas nästa budgetår öka med 831,5 milj. kr eller 9,3 procent och inrikesdepartementets socialutgifter med 29,4 miljoner eller 1,9 procent, visar en sammanställning från statistiska centralbyrån. Sammanställningen visar följande uppdelning:

Riksstaten	Begärt
1966/67	1967/68

I. Inrikesdepartementet (11 ht)

	milj. kr	milj. kr
Departementet	7,6	8,5
Arbetsmarknad m.m.	1.044,6	1.090,3
Bostadsbyggande m.m.	535,0	517,8
Summa	1.587,2	1.616,6

II. Socialdepartementet

Summa I+II	10.511,5	11.372,4
------------	----------	----------

Statens sociala utgifter har stegrats våldsamt efter krigets slut. Då var de bara 500 miljoner (15 procent av de totala driftutgifterna), 1950 1,6 miljarder (35 procent), 1960 5 miljarder (35 procent) och nästa budgetår 11,2 miljarder (37 procent). Siffrorna är ungefärliga.

Red: E. Husmark och Y. Karlsson

Vems var felet?

Vem skall lastas för misslyckandet med den legala narkotikaförskrivningen, som tidigare stoppats i Göteborg och nu också slutligen i Stockholm? En 18-årig flickas död genom feldosering av legal narkotika blev kulmen. Men ett TV-program dagarna efter dödsolyckan blev närmast ett propaganda-inlägg för fortsatt verksamhet med legal utskrivning. Det framgick där knappast att receptskrivningen — sannolikt på grund av onormal arbetsbelastning på läkaren — dock antagit proportioner som illa stämmer med vetenskap och beprövad erfarenhet. Men de legala narkomaner som uttalade sig såg med oro framtiden an. Många väntade sig ett återfall i illegal narkomani med brott och asocialitet på annat sätt som följd av avbrottet i den legala narkotikatillförseln. Oron för sjukhusmiljön lyste igenom. Trots försäkringar från medicinalstyrelsen att samhället inte skall svika patienterna — det talades om en fortsatt verksamhet i ungefär samma former som tidigare men under sjukhuskontroll — finns det alltså risk för att samhället "tappar bort" en del av de legala narkomanerna.

Det är alltför lätt att fälla en hård dom över försöksverksamheten. Det är dock sant att alternativ saknades men samtidigt tro-

ligen så att ett försök i andra former skulle gett dels mindre risker för urspårning, dels bättre erfarenhetsmaterial att bygga vidare på.

Men vem skall känna sig prickad? När medicinalstyrelsens disciplinnämnd uttalade sig om det stoppade försöket i Göteborg måste nämnden avstå från att pricka läkaren för de utomordentligt stora förskrivningar som skett under anmärkningsvärda former. Verksamheten hade nämligen inneburit ett med medicinalstyrelsens vetenskap inlett försök, erinrade *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning* (16/3).

Det är med andra ord Medicinalstyrelsen som bör känna sig prickad av disciplinnämnden, vars ordförande för övrigt är generaldirektör Arthur Engel. En dos allvarlig självprövning skadar förvisso inte. Medicinalstyrelsens slingerbultar i narkotikafrågan tyder på att man inte måktat hålla huvudet kallt i den allmänna förvirring som uppstått kring problemet. Det var djärvt att över huvud taget tillåta experimenten med fri narkotikaförskrivning i öppen narkomanvård. Att sedan låta verksamheten spåra ur totalt, vilket tydligen skett i Göteborg, var uppseendeväckande slarvigt.

Kort skolvecka

1 juli 1968 och två år framåt skall — enligt skolarbetstidsutredningens förslag — alla skolor hinna genomföra femdagarsvecka. 40 minuters lektioner föreslås och raster som varierar från en timme till 10 eller 20 minuter. Men strid tycks det bli om läsarets längd. Där var det jämnt i utredningen — hälften föreslog 40 veckors läsår, hälften 39. Ordföranden var på den förra sidan och därigenom blev utredningens förslag 40. Men fyra av sju experter i utredningen stödde 39-veckorsförslaget. De fyra var företrädare för LO, TCO, SACO och SAF och det säger ju en del om tyngden bakom reservationen. Från Lärarnas riksförbund kom också omgående ett

stöd för denna mening — det finns inga fördelar med längre läsår och det ger inte påvisbart bättre arbetsresultat, så resonerar man i lärarkretsar.

I utredningen redovisas erfarenheter från de skolor som haft femdagarsvecka året om. Mest positiva omdömen blir det: frånvaron minskade, veckoslutsloven verkade stimulerande och motverkade trötthet och skolleda. Och så behöll man kunskapsnivån. Ett men fanns: dagarna blev kanske väl långa. Man kanske bör begrunda att det bara skall bli fyra läxkvällar i veckan när reformen genomförs — men det kan betyda att långa skoldagar kombineras med långa läxkvällar.

Genom att förkorta varje lektion fem minuter får man utrymme för ytterligare en lektionstimm per skoldag, erinrar *Svenska Dagbladet* (1/4). Redan utredningens direktiv avvisar en försämring av arbetsresultatet men frågan är hur man skall hindra en orimlig belastning på eleverna under de fem skoldagar som blir kvar.

Meningsskillnaden om läsårets längd bör inte tillmätas alltför stor betydelse. Båda förslagen innebär nämligen lika många läsdagar, det är lov- och friluftsdagar som skiljer. Onekligen förefaller det som om behovet av sådana dagar rimligen borde bli mindre genom fria lördagar.

Utredningen har som bekant slutfört sitt arbete under den originella förutsättningen att den vetat om att dess förslag inte skulle ha någon reell betydelse. Ecklesiastikministern har redan i samband med lärarutbildningspropositionen sagt ifrån att han bestämt sig för femdagarsvecka och 40 veckor. Utredningens ordförande och hans meningsfränder kan alltså inte känna sig glada över att med tyngden av sina argument ha påverkat statsrådet — de får i stället vara belåtna över att ha hamnat på "rätt" sida. Minoriteten åter behöver i alla fall inte gräma sig över att majoritetslinjen kommit att bestämma beslutet. För det faktiska resultatet har båda grupperna betytt lika mycket — vilket i detta fall vill säga lika litet.

Utredningen har skött sitt uppdrag väl. Ingen kan säga annat än att den varit förutseende. När fyradagarsveckan skall införas behöver man bara gå till dess betänkande för vägledning. Man skär ned lektionerna till 30 minuter, minskar antalet lovdagar och ökar läsårets längd med en eller annan vecka, raljerar *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning* (4/4).

Hr Edenman har redan beslutat sig. Nu har utredningen gett honom motiveringar — en ordning som börjar bli allt vanligare i reformarbetet. Det brukar vara väl sörjt för att sådana kalamiteter som att de sakkunniga kommer till "fel" resultat inte inträffar i praktiken.

Och femdagarsveckan har alla utsikter att bli en populär reform, utom möjligen bland trötta föräldrar som skulle vilja ha litet lugn och ro på lördagsmorgnarna. Ännu är dessutom inte Sverige helt stängt den veckodagen och det kan bli en hel del problem med barntillsynen. Men eljest är fördelarna för familjerna så uppenbara att de inte behöver närmare kommenteras.

Ännu livligare lär bifallet bli, när allmänheten upptäcker att utredningen opererar bort en dag i veckan utan några sviter för eleverna.

Det faktum att försöken inte visat att det uppstod några fritidsproblem för eleverna bör inte innebära att kommunerna skall avstå från att erbjuda de lördagslediga fler fritidssysselsättningar, anser *Aftonbladet* (5/4). Familjer där båda föräldrarna förvärvsarbeter, ensamstående föräldrar och föräldrar i serviceyrken, för vilka fritiden inte alltid är förlagd till lördagar och söndagar, har rätt att få samhällets stöd, när det gäller barntillsyn och fritidsmöjligheter.

I samma takt som den stigande efterfrågan på utbildning möts av knappare ekonomiska resurser, måste skolans pengar, personal och lokaler användas rationellare. Hultin visar i sin skrift "Rationalisera skolan" vilka vinster en förlängning av läsåret till 42 veckor skulle medföra i fråga om bl.a. skolhusens kapacitet.

socialmedicinsk tidskrift

Prenumerationspris:

Helår kr 30, halvår kr 16.

Studentprenumeration helår kr 16.

Lösnummer kr 3:50 (specialnummer kr 4)

Tidskriften utkommer med 10 nummer per år (1 per månad utom juli och augusti).

Återgivande helt eller delvis av originalartiklar ur **smt** utan angivande av källan förbjuds.

Annonsavdelning:

Red. Nils Byttner, Strandliden 60, Vällingby.

Tfn 08-38 52 99, 38 77 58.

Annonspriser:

Omslagets andra sida kr 500, omslagets fjärde sida kr 600, första inlagssidan kr 500,

helsida kr 450, halvsida kr 250, kvartsida kr 150.

mm-pris kr 1:25 pr enkel spalt 70 mm,

Spalthöjd 210 mm, spaltbredd 70 mm,

sidans bredd (2 spalter) 150 mm.